

Ivana Leskovec in Martina Peljhan, 2009: Idrinja – zgodba o petstoletnem srebrnem studencu.

Idrija, Občina Idrinja, Rudnik živega srebra Idrinja, d.o.o., 88 str.

Bibliografija Idrije in živosrebrovega rudnika je izjemno obsežna, raznovrstna in vsebinsko bogata, saj obsega pravcato zakladnico knjižnih izdaj, monografij, zbornikov, razstavnih katalogov, revij, razprav, člankov in raznih publikacij. Na razpolago je množica strokovnih in poljudnih del s področij naravoslovja, rudarske tehnike, metalurgije, medicine, šolstva, etnologije, splošne in kulturne zgodovine, domoznanstva in drugih tematskih sklopov. Kljub izobilju omenjenih virov informacij pa je na žalost treba ugotoviti, da se jih resneje poslužuje le sorazmerno ozek krog bralcev. Pogostokrat, ob raznih priložnostih, v razgovorih in s poskusnimi anketiranjmi se izkaže, da v širši javnosti slej ko prej prevladuje dokaj slabo, površno in pomanjkljivo poznavanje krajevne zgodovine ter spomenikov tehniške in kulturne dediščine.

Še vedno se premnogi Idrijčani kot tudi domači in tuji obiskovalci premalo zavedajo dejstva, da je idrijski "živosrebrni studenec" kot izjemen civilizacijski fenomen več stoletij pomembno vplival na mednarodne gospodarske in politične odnose ter na razvoj znanosti in kulture v najširšem pomenu besede. Nizko raven tovrstne ozaveščenosti je zlahka opaziti tudi pri mlajših generacijah, ki jim osnovnošolski in srednješolski učni programi ne posredujejo kakovostno aktualiziranih domoznanskih vsebin.

Navedeni razlogi so narekovali izdajo priročne publikacije, ki bi zapolnila zgoraj navedene vrzeli. Z veseljem

lahko zatrdimo, da je prizadevnim in profesionalno verodostojnim avtoricam uspelo zgledno opraviti zastavljeno nalogo. S knjigo Idrinja – zgodba o petstoletnem srebrnem studencu so ustvarile privlačen in dobrodošel promocijski priročnik, ki bo nedvomno znatno pripomogel k popularizaciji svojevrstnih in zavidljivih idrijskih dosežkov od "škafarjevih" časov do danes. Lično knjižno edicijo odlikuje vsestranska uporabnost doma in na tujem, saj je natisnjena v slovenski in angleški verziji.

Pri pripravi in izvedbi publikacije so si tri avtorice smotrno porzdelile zadolžitve: Martina Peljhan je domislila idejno zasnovo in pripravila zajeten izbor slikovnega in dokumentarnega gradiva, Ivana Leskovec je napisala tekste, za oblikovanje pa je vzorno poskrbela Ivana Kadivec. Knjiga je vsebinsko logično koncipirana in izpeljana od začetka do konca, podobno kot "tok srebrnega studenca", ki je pol tisočletja pogojeval vsa dogajanja na Idrijskem. Naslov dela pomenljivo vzbuja asociacijo na priljubljeno večerniško povest Ob srebrnem studencu, ki jo je leta 1927 objavil pisatelj Fran Jaklič. Izpovedno "močan" sporočilni diptih sestavljata naslovnici iz let 1927 in 2009, saj učinkujeta kot uvertura in finale idrijske rudarske zgodbe. Za naslovnico Jakličeve povesti je slikar Tone Kralj izrisal lik arhetipskega "škafarja", sedaj pa z naslovnice kot monument strmi v gledalca tovarišija idrijskih knapov, kot jih je leta 1992 na zgrafitu v mestni hiši upodobil slikar Rudi Skočir. Ovitek je sedaj znotraj živosrebrno in zunaj cinabaritno toniran, epsko povzdignjeni Skočirjevi rudarji – zavezani poklicu, kraju in

svoji časti – pa z ugaslimi lučkami in prekrižanimi rokami nad črno globeljo oznanjajo rekviem petstoletni epohi.

V sedanjo "idrijsko zgodbo", kot jo pripovedujeta Ivana Leskovec in Martina Peljhan, so z besedo in sliko vključena naslednja (glavna) poglavja: geografska lega Idrije, lokacije petintridesetih znamenitih objektov in spomenikov, značilnosti živega srebra in idrijskega rudišča, odkritje "srebrnega studenca" ob koncu 15. stoletja, podzemni svet rudarjev in prikaz rudnika, Antonijev rov, rudniški jaški, kamšt in rake, klavže, razvoj idrijskega žgalništva, trgovanje z živim srebrom, grad in muzej, mesto in življenje v njem, štirje idrijski trgi in njihove znamenitosti, mestna hiša, Ljudska šola (1876) in realka (1903), čipkarstvo (šola, izdelki, razstave, festival, trgovine), rudarska hiša, idrijske cerkve, naravoslovna pot ob rakah, Divje jezero, krajinski park Zgornja Idrija, gozdarstvo in okoliški kraji (Spodnja Idrija, Ledine, Godovič, Kanomlja, Vojsko, Črni Vrh). Poznavalci idrijske zgodovine in pozorni bralci lahko najdejo v knjigi tudi nekaj pomanjkljivosti in vsebinskih netočnosti, vendar se le-te zdijo skoraj zanemarljive spričo odlik, ki jih je treba knjigi nesporno priznati.

Gledano v celoti je edicija strokovno neoporečna, obenem pa poljudna in berljiva. Besedila so kratka in jedrnata, smiselno zgoščena in jezikovno izčiščena. Tako s teksti kot s slikovnimi prilogami so izpostavljeni bistveni vsebinski poudarki, obenem je dosežena tematska selekcija v domala nepregledni množici razpoložljivih dejstev in virov informacij. Nadvse dobrodošle so kronološke preglednice v obliki časovnih trakov, ki olajšajo hitrejšo orientacijo na miselnem potovanju skozi etape razvoja rudnika in mesta.

Posebno pohvalo pa zasluži izbrano in kakovostno slikovno gradivo, ki zavzema v knjigi kar tri četrtine prostora. Skoraj neverjetno se sliši, da je mogoče na 88 strani formata 22,5 × 19 cm umestiti okrog 260 prilog – fotografskih posnetkov, kart, načrtov, risb, zemljevidov, skic in znakov. Seznam na koncu knjige navaja kar 35 imen sodelujočih poklicnih in ljubiteljskih fotografov, nekaj ilustratorjev in risarjev zemljevidov ter več zavodov in strokovnih institucij, ki hranijo v knjigi uporabljeno fotografsko, kartografsko in drugo arhivsko gradivo. Prav zaradi razkošne in mikavne slikovne opreme bo sodobno oblikovana promocijska publikacija lažje našla stik z bralci. Živimo pač v času, ko je vse več populacije, zlasti mlajše, pod vplivi sodobnih medijev bolj kot na branje tekstov navajeno na vizualno sprejemanje in vrednotenje informacij.

Dodati velja še sklepno misel: v idrijski Zgodbi o petstoletnem srebrnem studentu je moč najti mnogo prepričljivih dokazov o dialektični soodvisnosti in medsebojnem plodnem sodelovanju lokalnega in globalnega – izvorno idrijskega in planetarno univerzalnega.

Janez Kavčič

Navodila za pripravo člankov

1. Dolžina prispevka: besedilo naj vsega 5 do 7 strani formata A4: vrsta *.doc, pisava Times New Roman, velikost pisave 12, enojni razmik med vrsticami, brez oblikovanja. Na spletni strani Geografskega obzornika <http://zgs.zrc-sazu.si/Publikacije/Geografskiobzornik/tabid/302/Default.aspx> je kot pomoč pri oblikovanju besedila objavljena tipska stran.

2. Sestavni deli strokovnega članka:

- naslov (v slovenskem in angleškem jeziku);
- izvleček (v slovenskem in angleškem jeziku) do 600 znakov s presledki;
- ključne besede (do pet; v slovenskem in angleškem jeziku) do 600 znakov s presledki;
- podatki o avtorju/avtorjih prispevka (ime in priimek, naziv, naslov, e-pošta);
- ime in priimek avtorja (avtorjev) grafičnih prilog;
- prispevek (uvod, naslovi poglavij, sklep);
- navedba virov in literature med besedilom s številko (ki se ujema z zaporedno številko navedenega vira ali literature v seznamu na koncu članka) – avtorji naj povzeto gradivo dosledno citirajo;
- seznam virov in literature (pripravljen na način, kot je to običajno za Geografski obzornik).

3. Sestavni deli poročil:

- naslov;
- kraj in datum dogodka/ekskurzije;
- poročilo (predvidoma 1 stran);
- podatki o avtorju/avtorjih prispevka (ime in priimek).

4. Prispevek naj vsebuje tudi preglednice (označba "preglednica, številka"), karte, grafikone, skice, modele (označba "slika, številka"). Sheme in grafikoni so lahko v sledečih vektorskih for-

matih: AI (Adobe Illustrator), CDR (Corel Draw), ali pa v spodaj naštetih oblikah za fotografije (le v primeru, če vektorski format ni na voljo). Če grafikon izdelate s pomočjo Excela, pošljite Excelovo datoteko (*.xls). Shem, grafikonov in kart ne vstavljajte v besedilo.

5. Fotografije, ki so v digitalni obliki (format JPG), je potrebno:

- posredovati na zgoščenci ali poslati po elektronski pošti;
- pripraviti z ločljivostjo vsaj 300 dpi in velikost cca. 2.100 × 1.500 točk.

Fotografij ne vstavljajte v besedilo.

Avtorji prispevkov lahko uredništvu posredujejo tudi diapozitive ali razvite fotografije.

6. Prispevek pošljite po pošti na uredništvo Geografskega obzornika (Geografski obzornik, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana), lahko pa tudi po elektronski pošti na naslov: geografski.obzornik@gmail.com.

Informativni roki za oddajo člankov za prvo naslednjo številko revije so 15. marec (za junijsko številko), 15. junij, 15. september in 15. december.

7. Prispevki so recenzirani. Če je potrebno, se recenziran prispevek skupaj s priporočili vrne avtorju v popravek in/ali dopolnitev.

8. Avtorji sami poskrbijo za jezikovno in slogovno ustreznost besedila.

9. Prispevki, ki bodo bistveno odstopali od predloženih navodil, ne bodo objavljeni.

10. Članki in poročila niso honorirani.

11. Več informacij lahko dobite po elektronski pošti: geografski.obzornik@gmail.com.

Vabljeni k sodelovanju!